

БӨЛІМ: МЕКТЕПАЛДЫ ДАЯРЛЫҚ СЫНЫП

Ойын және топтық әрекет арқылы коммуникативтік дағдыларды дамыту.ЖАРИЯЛАНДЫ
20.02.2026СІЛТЕМЕ
<https://bilimger.kz/187329/>**Сыздықова Гүлжан**

Даярлық сынып мұғалімі

Қызылорда облысы, Шиелі ауданы

№127 Ш.Уәлиханов атындағы орта мектеп-лицей

Аннотация.

Бұл мақалада мектепке дейінгі ұйым жағдайында ойын және топтық әрекет арқылы балалардың коммуникативтік дағдыларын дамыту жолдары қарастырылады. Ойын баланың табиғи қажеттілігі ретінде еркін қарым-қатынас ортасын қалыптастырады, ал топтық әрекет әлеуметтік өзара байланыстарды нығайтады. Диалог, пікір алмасу, тыңдау мәдениеті сияқты қабілеттердің қалыптасуында педагогтің ұйымдастырушы рөлі талданады. Мәтінде ойынның тәрбиелік әлеуеті, бірлескен әрекеттің маңызы, педагогикалық шарттар мен нәтижелілік көрсеткіштері сипатталады. Практикалық ұсынымдар оқу қызметі мен күн тәртібіне кіріктіру тұрғысынан берілген.

Кілт сөздер: коммуникативтік даму, ойын әрекеті, топтық жұмыс, диалог, тыңдау мәдениеті, әлеуметтік дағды, тәрбиеші, мектепке дейінгі тәрбие.

Кіріспе

Мектепке дейінгі кезең – баланың сөйлеу белсенділігі, әлеуметтік бейімделуі және тұлғалық қасиеттері қалыптасатын шешуші уақыт. Осы жаста игерілген коммуникативтік дағдылар баланың қоршаған ортамен тиімді қарым-қатынас жасауына негіз болады. Балабақша тәжірибесінде бұл қабілеттерді дамытудың ең нәтижелі жолдарының бірі – ойын және топтық әрекет. Өйткені бала ақпаратты тікелей нұсқаудан гөрі әрекет барысында тез меңгереді. Сөйлеу, тыңдау, келісу, өз ойын білдіру дағдылары ойын үстінде табиғи түрде қалыптасады.

Коммуникативтік даму тек тілдік қордың өсуімен шектелмейді. Ол баланың

эмоциялық тұрақтылығын, өзіне сенімділігін, әлеуметтік мінез-құлқын қамтиды. Сондықтан педагог ойын мен топтық жұмысты мақсатты ұйымдастыру арқылы баланың жан-жақты дамуына ықпал етеді.

Ойын әрекетінің коммуникативтік әлеуеті

Ойын – баланың жетекші әрекеті. Ойын барысында бала еркін сөйлеседі, түрлі әлеуметтік рөлдерді игереді, қарым-қатынас нормаларын тәжірибе арқылы меңгереді. Әсіресе рөлдік-сюжеттік ойындар балалардың диалогтық сөйлеуін дамытуда ерекше орын алады.

Мысалы, «Дүкен», «Дәрігер», «Қонақ күту» ойындарында бала:

- сұрақ қоюға;
- жауап беруге;
- өтініш айтуға;
- түсіндіруге үйренеді.

Ойын кезінде сөйлеу жасанды тапсырма емес, нақты жағдайға негізделген қарым-қатынасқа айналады. Балалар рөлдерді бөліседі, келіседі, кейде пікір қайшылығы туындайды. Мұндай сәттер тілдік өзара әрекеттің белсенді дамуына мүмкіндік береді. Бала өз ойын дәлелдеуге, өзгелердің пікірін тыңдауға дағдыланады.

Ойынның маңызды ерекшелігі – эмоционалдық еркіндік. Бала өзін қауіпсіз сезінген ортада белсенді сөйлейді. Сондықтан педагог ойын атмосферасын қолайлы, қысымсыз ұйымдастыруы қажет.

Топтық әрекет және әлеуметтік коммуникация

Топтық жұмыс балаларды бірлескен әрекетке, ортақ шешім қабылдауға, өзара келісімге үйретеді. Бірлескен тапсырмалар кезінде балалардың тілдік белсенділігі артады, өйткені мақсатқа жету үшін өзара сөйлесу қажеттілігі туындайды.

Топтық әрекет барысында бала:

- өз пікірін білдіреді;
- басқаларды тыңдайды;
- келісімге келеді;
- жауапкершілікті бөліседі.

Мысалы, ұжымдық сурет салу кезінде балалар қандай түстерді қолданатынын, не бейнелейтінін талқылайды. Құрастыру әрекетінде құрылыс жоспары сөз арқылы келісіледі. Осындай үдерістер баланың коммуникативтік тәжірибесін кеңейтеді.

Топтық әрекет әлеуметтік бейімделуге де ықпал етеді. Ұялшақ балалар бірлескен жұмыс барысында біртіндеп ашылады. Балалар арасында өзара көмек, қолдау мәдениеті қалыптасады.

Педагогтің ұйымдастырушы рөлі

Коммуникативтік дамудың тиімділігі педагогтің кәсіби шеберлігіне тікелей байланысты. Тәрбиеші ойын мен топтық әрекетті тек ұйымдастырып қана қоймай, оны тілдік даму мақсатымен бағыттайды.

Педагогтің негізгі әрекеттері:

- балаларды диалогқа ынталандыру;
- ашық сұрақтар қою;
- дұрыс сөйлеу үлгілерін көрсету;
- барлық баланың қатысуын қамтамасыз ету;
- қарым-қатынас мәдениетін қалыптастыру.

Тәрбиеші балалардың сөйлеуін түзетуде жұмсақ әдісті қолдануы керек. Баланың еркін ойын шектемей, тілдік қателерді табиғи түрде түзету маңызды. Сонымен қатар педагог балалар арасындағы өзара сыйластық, тыңдау әдебін жүйелі қалыптастырады.

Коммуникативтік дағдыларды дамытуға арналған практикалық тәсілдер

Балабақша тәжірибесінде ойын мен топтық әрекетті тиімді қолданудың бірнеше жолы бар:

Сюжеттік-рөлдік ойындар.

Балалардың еркін диалогқа түсуіне мүмкіндік береді.

Жұптық әңгіме.

Екі бала белгілі бір тақырыпта пікір алмасады.

Ортақ шешім тапсырмалары.

Балалар бірге талқылап, шешім қабылдайды.

Әңгіме шеңбері.

Балалар кезекпен сөйлеу және тыңдау мәдениетін меңгереді.

Бұл тәсілдер баланың сөйлеу белсенділігін арттырып, тілдік сенімділігін күшейтеді.

Нәтижелілік көрсеткіштері

Коммуникативтік дамудың нәтижесі баланың күнделікті мінез-құлқынан байқалады. Бағалау барысында мыналар ескеріледі:

- бала диалогқа еркін қатыса ма;
- өз ойын түсінікті жеткізе ала ма;
- сұрақ қоя біле ме;
- әңгімелесушіні тыңдай ма;
- топтық әрекетте белсенділік таныта ма.

Маңызды көрсеткіш – баланың қарым-қатынасқа деген жағымды қатынасы. Егер бала сөйлесуге ұмтылса, бұл ішкі уәждің қалыптасқанын білдіреді.

Педагог ұйымдастырған ойын жағдайлары балалардың тілдік бастамашылдығын арттырады. Бірлескен әрекет барысында бала өз ойын нақты жеткізуге талпынады. Қарым-қатынас кезінде туындайтын қарапайым қиындықтар сөйлеу дағдыларын жетілдіруге мүмкіндік береді. Балалар пікір алмасу арқылы өзара түсіністікке жетуді үйренеді. Ойын мен топтық жұмыс сенімділік пен әлеуметтік белсенділікті қалыптастырады. Мұндай ортада бала өз пікірінің маңызды екенін сезінеді. Тәрбиеші тарапынан көрсетілген қолдау тілдік еркіндікті нығайтады. Коммуникативтік тәжірибе баланың эмоциялық тұрақтылығына оң әсер етеді. Диалог мәдениеті қалыптасқан бала құрдастарымен тез тіл табысады. Сондықтан ойын және топтық әрекет мектепке дейінгі тәрбиенің маңызды құрамдас бөлігі болып саналады.

Қорытынды

Ойын және топтық әрекет – мектепке дейінгі ұйымдағы коммуникативтік дамудың негізгі құралдары. Бұл әрекеттер баланың табиғи қажеттілігіне сәйкес келеді және тілдік, әлеуметтік дағдыларды кешенді түрде дамытады. Педагогтің мақсатты ұйымдастыруы мен қолдауы нәтижесінде бала өз ойын еркін жеткізуді, өзгелерді тыңдауды, бірлескен әрекетке қатысуды меңгереді. Коммуникативтік қабілеттердің ерте қалыптасуы баланың болашақтағы оқуына, әлеуметтік бейімделуіне және тұлғалық дамуына берік негіз қалайды.

Пайдаланылған әдебиеттер

1. Қалиева С., Сманова Б. Мектепке дейінгі педагогика. – Алматы: Білім, 2018.
2. Әбдіғапбарова Ұ. Мектеп жасына дейінгі балалардың сөйлеу тілін дамыту әдістемесі. – Алматы: Эверо, 2019.
3. Бозауғанбаева Б. Тәрбие жұмысының теориясы мен әдістемесі. – Алматы: Қазақ университеті, 2017.

4. Отбасы және балабақша журналы. – Алматы, 2022.
5. Мектепке дейінгі тәрбие және оқыту журналы. – Астана, 2023.
6. Тілеубергенова А. Ойын технологиялары арқылы балалардың коммуникативтік қабілеттерін дамыту. – Алматы: Рауан, 2020.
7. Сәбитова Г. Балабақшадағы ойын әрекетін ұйымдастыру. – Алматы, 2016.
8. Балабақша республикалық ғылыми-әдістемелік журналы. – 2021.

ҚМ АА Куәлік нөмірі: **KZ45VPY00102718** — ҚР Мәдениет және Ақпарат министрлігі

© 2026 **Bilimger.kz** Ақпараттық-танымдық білім порталы. Барлық мазмұн авторлық құқықпен қорғалған.